

Skrubtudsen

Brønden var dyb, derfor var snoren lang; vinden gik trangt om, når man skulle have spanden med vand over brøndkanten. Solen kunne aldrig nå ned at spejle sig i vandet, hvor klart det end var, men så langt den nåede at skinne, voksede grønt mellem stenene.

Der boede en familie af skrubtudseslægten, den var indvandret, den var egentlig kommet der hovedkulds ned ved gamle skrubtudsemor, som levede endnu; de grønne frøer, som langt tidligere var hjemme her og svømmede i vandet, erkendte fætterskabet og kaldte dem "brøndgæsterne." Disse havde nok i sinde at blive der; de levede her meget behageligt på det tørre, som de kaldte de våde stene.

Frømor havde engang rejst, været i vandspanden, da den gik op, men det blev hende for lyst, hun fik øjenklemme, heldigvis slap hun ud af spanden; hun faldt med et forfærdeligt plump i vandet, og lå i tre dage derefter af rygpine. Meget skulle hun ikke kunne fortælle om verden ovenfor, men det vidste hun, og det vidste de alle, at brønden var ikke hele verden skrubtudsemor kunne nok have fortalt et og andet, men hun svarede aldrig, når man spurgte, og så spurgte man ikke.

"Tyk og styg, led og fed er hun!" sagde de unge, grønne frøer. "Hendes unger bliver lige så lede!"

"Kan gerne være!" sagde skrubtudsemor, "men en af dem har en ædelsten i hovedet, eller jeg har den!"

Og de grønne frøer hørte og de gloede, og da de ikke syntes om det, så vrængede de og gik til bunds. Men skrubtudseungerne strakte bagbenene af bare stolthed; enhver af dem troede at have ædelstenen; og så sad de ganske stille med hovedet, men endelig spurgte de om, hvad de var stolte af, og hvad en sådan ædelsten egentlig var.

"Det er noget så herligt og kosteligt!" sagde skrubtudsemor, "at jeg ikke kan beskrive det! Det er noget, man går med for sin egen fornøjelse, og som de andre går og ærgrer sig over. Men spørg ikke, jeg svarer ikke!"

"Ja, jeg har ikke ædelstenen!" sagde den mindste skrubtudse; den var så styg, som den kunne være. "Hvorfor skulle jeg have sådan en herlighed? Og når den ærgrer andre, kan den jo ikke fornøje mig! nej, jeg ønsker kun, at jeg engang måtte komme op til brøndkanten og se ud; der må være yndigt!"

"Bliv du helst hvor du er!" sagde den gamle, "det kender du, det ved du hvad er! Tag dig i agt for spanden, den kvaser dig; og kommer du vel i den, så kan du falde ud, ikke alle falder så heldigt, som jeg, og beholder lemmerne hele og æggene hele!"

"Kvak!" sagde den lille, og det var ligesom når vi mennesker siger "ak!"

Den havde sådan en lyst til at komme op ved brøndkanten og se ud; den følte sådan en længsel efter det grønne deroppe; og da næste morgen, tilfældigt, spanden fyldt med vand, løftedes op, og den et øjeblik blev stående stille foran stenen, hvorpå skrubtudsen sad, bævrede det indeni det lille dyr, den sprang i den fyldte spand, faldt til bunds i vandet, som derefter kom op og hældtes ud.

"Fy, for en ulykke!" sagde karlen, som så den. "Det er da det ledeste jeg har set!" og så sparkede han med sin træsko efter skrubtudsen, der nær var blevet lemlæstet, men slap dog ved at komme ind mellem de høje brændenælder. Den så stilk ved stilk, den så også opad! Solen skinnede på bladene; de var ganske transparente; det var for den, som for os mennesker, når vi med ét kommer ind i en stor skov, hvor solen skinner mellem grene og blade.

"Her er langt dejligere end nede i brønden! Her kan man have lyst til at blive sin hele levetid!" sagde den lille skrubtudse. Den lå der en time, den lå der i to! "Hvad mon der er udenfor? Er jeg kommet så langt, må jeg se at komme videre!" og den krøb så rask den krybe kunne og kom ud på vejen, hvor solen skinnede på den og hvor støvet pudrede den, idet den marcherede tværs over landevejen.

"Her er man rigtig på det tørre!" sagde skrubtudsen, "jeg får næsten for meget af det gode, det kriller i mig!"

Nu nåede den grøften; der voksede forglemmigej og spiræa, der var levende gærde tæt ved med hyld og hvidtjørn; der groede "Marias hvide særkeærmer" som slyngplanter; her var kulører at se; også fløj der en sommerfugl; skrubtudsen troede, at det var en blomst, der havde revet sig løs for des bedre at se sig om i verden, det var jo så rimeligt.

"Kunne man sådan tage fart som den," sagde skrubtudsen, "kvak! ak! hvilken dejlighed!"

Den blev otte nætter og dage her ved grøften og den

savnede ikke føde. Den niende dag tænkte den: "Videre frem!" ? men hvad dejligere kunne der vel findes? Måske en lille skrubtudse eller nogle grønne frøer. Det havde i den sidste nat lydt i vinden, som var der "fætre" i nærheden

"Det er dejligt at leve! komme op af brønden, ligge i brændenælder, krybe hen ad den støvede vej og hvile ud i den våde grøft! men videre frem! se at finde frøer eller en lille skrubtudse, det kan man dog ikke undvære, naturen er en ikke nok!" Og så tog den igen på vandring.

Den kom i marken til en stor dam med siv om; den søgte derind.

"Her er nok for vådt for Dem?" sagde frøerne; "men De er meget velkommen! ? Er De en han eller en hun? Det er nu det samme, De er lige velkommen!"

Og så blev den indbudt til koncert om aftenen, familiekoncert: Stor begejstring og tynde stemmer; det kender vi. Der var ingen beværtning, kun fri drikkevarer, hele dammen, om de kunne.

"Nu rejser jeg videre!" sagde den lille skrubtudse; den følte altid trang til noget bedre.

Den så stjernerne blinke, så store og så klare, den så nymånen lyse, den så solen stå op, højere og højere.

"Jeg er nok endnu i brønden, i en større brønd, jeg må højere op! jeg har en uro og længsel!" og da månen blev hel og rund, tænkte det stakkels dyr: "Mon det er spanden, der trisses ned, og som jeg må springe i for at komme højere op? eller er solen den store spand? hvor den er stor, hvor den er strålende, den kan rumme os alle sammen! jeg må passe på lejligheden! oh, hvor det lyser i mit hoved! jeg tror ikke at ædelstenen kan lyse bedre! men den har jeg ikke og den græder jeg ikke for, nej, højere op i glans og glæde! jeg har en forvisning, og dog en angst, ? det er et svært skridt at gøre! men det må man! fremad! lige ud ad landevejen!"

Og den tog skridt, som sådant et kravledyr kan, og så var den på alfarvej, hvor menneskene boede; der var både blomsterhaver og kålhaver. Den hvilede ud ved en kålhave.

"Hvor der dog er mange forskellige skabninger, jeg aldrig har kendt! og hvor verden er stor og velsignet! men man skal også se sig om i den og ikke blive siddende på ét sted." Og så hoppede den ind i kålhaven. "Hvor her er grønt! hvor her er kønt!"

"Det ved jeg nok!" sagde kålormen på bladet. "Mit blad er det største herinde! det skjuler den halve verden, men den kan jeg undvære!"

"Kluk! kluk!" sagde det, der kom høns; de trippede i kålhaven. Den forreste høne var langsynet; hun så ormen på det krusede blad og huggede efter den, så at den faldt på jorden, hvor den vred og vendte sig. Hønen så først med det ene øje, så med det andet, for den vidste ikke hvad der kunne komme ud af den vridning.

"Den gør det ikke godvilligt!" tænkte hønen og løftede hovedet for at hugge til. Skrubtudsen blev så forfærdet, at den kravlede lige hen imod hønen.

"Så den har hjælpetropper!" sagde den. "Se mig til det krav!" og så vendte hønen om. "Jeg bryder mig ikke om den lille, grønne mundfuld, den giver kun kildren i halsen!" De andre høns var af samme mening, og så gik de.

"Jeg vred mig fra den!" sagde kålormen; "det er godt at have ånds nærværelse; men det sværeste er tilbage, at komme op på mit kålblad. Hvor er det?"

Og den lille skrubtudse kom og ytrede sin deltagelse. Den var glad ved at den i sin styghed havde skræmt hønsene.

"Hvad mener De dermed?" spurgte kålormen. "Jeg vred mig jo selv fra dem. De er meget ubehagelig at se på! må jeg have lov at være i mit eget? Nu lugter jeg kål! Nu er jeg ved mit blad! Der er ikke noget så dejligt, som ens eget. Men højere op må jeg!"

"Ja, højere op!" sagde den lille skrubtudse, "højere op! den føler ligesom jeg! men den er ikke i humør i dag, det kommer af forskrækkelsen. Vi vil alle højere op!" og den så så højt den kunne.

Storken sad i reden på bondens tag; han knebrede og storkemor knebrede.

"Hvor de bor højt!" tænkte skrubtudsen. "Hvem der kunne komme derop!"

Inde i bondehuset boede to unge studenter: Den ene var poet, den anden naturforsker; den ene sang og skrev i glæde om alt, hvad Gud havde skabt, og som det spejlede sig i hans hjerte; han sang det ud, kort, klart og rigt i klangfulde vers; den anden tog fat på tingen selv, ja sprættede den op, når så måtte være. Han tog Vorherres gerning som et stort regnestykke, subtraherede, multiplicerede, ville kende det ud og ind og tale med forstand derom, og det var hel forstand, og han talte i glæde og med klogskab derom. Det var gode, glade mennesker, begge to.

"Der sidder jo et godt eksemplar af en skrubtudse!" sagde naturforskeren; "den må jeg have i spiritus!"

"Du har jo allerede to andre!" sagde poeten; "lad den sidde i ro og fornøje sig!"

"Men den er så dejlig grim!" sagde den anden.

"Ja, når vi kan finde ædelstenen i hovedet på den!" sagde poeten, "så ville jeg selv være med at sprætte den op!"

"Ædelstenen!" sagde den anden, "du kan godt naturhistorie!"

"Men er der ikke just noget meget smukt i den folketro, at skrubtudsen, det allergrimmeste dyr, tit gemmer i sit hoved den kosteligste ædelsten! Går det ikke med menneskene ligeså? Hvilken ædelsten havde ikke Æsop, og nu Sokrates?" ?

Mere hørte skrubtudsen ikke, og den forstod ikke det halve deraf. De to venner gik, og den slap for at komme i spiritus.

"De talte også om ædelstenen!" sagde skrubtudsen.

"Det er godt, at jeg ikke har den, ellers var jeg kommet i ubehagelighed!"

Da knebrede det på bondens tag; storkefar holdt foredrag for familien, og denne så skævt ned på de to unge mennesker i kålhaven.

"Mennesket er det mest indbildske kræ!" sagde storken. "Hør, hvor kneveren går på dem! og så kan de dog ikke slå en rigtig skralde. De krør sig af deres talegaver, deres sprog! det er et rart sprog: Det løber over i det uforståelige for dem ved hver dagrejse, vi gør; den ene forstår ikke den anden. Vort sprog kan vi tale over hele jorden, både i Danmark og i Ægypten. Flyve kan menneskene heller ikke! de tager fart ved en opfindelse, som de kalder 'jernbanen'; men de brækker da også der tit halsen. Jeg får kuldegys i næbbet, når jeg tænker derpå! verden kan bestå uden mennesker. Vi kan undvære dem! Må vi bare beholde frøer og regnorme!"

"Det var da en mægtig tale!" tænkte den lille skrubtudse. "Hvor det er en stor mand! og hvor han sidder højt, som jeg endnu ingen har set sidde! og hvor han kan svømme!" udbrød den, da storken med udbredte vinger tog fart igennem luften.

Og storkemor talte i reden, fortalte om Ægyptens land, om Nilens vand og om al det mageløse mudder, der var i fremmed land; det lød ganske nyt og yndeligt for den lille skrubtudse.

"Jeg må til Ægypten!" sagde den. "Bare storken ville tage mig med, eller en af dens unger. Jeg ville tjene den igen på dens bryllupsdag. Jo, jeg kommer til Ægypten, for jeg er så lykkelig! Al den længsel og lyst jeg har, den er rigtignok bedre end at have en ædelsten i hovedet!"

Og så havde den just ædelstenen: den evige længsel og

lyst, opad, altid opad! den lyste derinde, den lyste i glæde, den strålede i lyst.

Da kom i det samme storken; den havde set skrubtudsen i græsset, slog ned og tog just ikke lempeligt på det lille dyr. Næbbet klemte, vinden susede, det var ikke behageligt, men opad gik det, opad til Ægypten, vidste den; og derfor skinnede øjnene, det var, som der fløj en gnist ud af dem:

"Kvak! ak!"

Kroppen var død, skrubtudsen dræbt. Men gnisten fra dens øjne, hvor blev den af?

Solstrålen tog den, solstrålen bar ædelstenen fra skrubtudsens hoved. Hvorhen?

Du skal ikke spørge naturforskeren, spørg helst poeten; han fortæller dig det som et eventyr; og kålormen er med deri, og storkefamilien er med deri. Tænk! kålormen forvandles, og bliver en dejlig sommerfugl! Storkefamilien flyver over bjerge og have bort til det fjerne Afrika, og finder dog den korteste vej hjem igen til det danske land, til det samme sted, det samme tag! ja, det er rigtignok næsten alt for eventyrligt, og dog er det sandt; du kan gerne spørge naturforskeren, han må indrømme det; og du selv ved det også, for du har set det.

? Men ædelstenen i skrubtudsens hoved?

Søg den i solen! se den om du kan!

Glansen der er for stærk. Vi har endnu ikke øjne til at se ind i al den herlighed, Gud har skabt, men vi får dem nok, og det bliver det dejligste eventyr, for vi er selv med deri!

* * *